

Lura ögat, fem seklers bländverk / Nationalmuseum

Saker och ting är inte vad de ser ut att vara, vaneseendet störs, illusionen avslöjas – tre variationer på vad som mycket snabbt blev en av de mest slitna vändningarna i texter om konst; ett slags motsvarighet till litteraturen som allegoriserar läsandet, ungefär.

Det som såg ut som en modernistisk färgkomposition var i själva verket en avmålad folkhemska vaxduk eller några färgade plastmappar. Knasigt! Lars O Ericsson skrattade hela vägen till skrivmaskinen. Vi andra tyckte också att det var rätt kul. Runt 1994. Med *Lura ögat* vill Nationalmuseum ge ett historiskt perspektiv på den illusionistiska konsten. Cecilia Edefalks fejkade drivved och Jonas Dahlbergs kameraåkningar genom ödsliga rum samsas med både Magritte och 1600-talsstilleben. Det är, trots att det är så primitivt jämfört med till exempel Olafur Eliassons perceptionstrick, det äldre materialet som imponerar mest. Och, framför allt, som berör.

FAKTA

LURA ÖGAT, FEM SEKLETS BLÄNDVERK | Nationalmuseum | Till och med 11/1-09

Barocken var det illusionistiska måleriets storhetstid. Mest imponerande av allt från den tiden är förmodligen Andrea Pozzos takmålning i Sant' Ignazio i Rom. Sedd från sidorna i kyrkan ser den rätt skev och märklig ut. Men går du framåt i mittgången med blicken uppåt, stämmer plötsligt alla perspektiv vid en viss – markerad – punkt på golvet. Pang: taket öppnar sig mot himlen och hela härligheten. Änglarna sjunger, pukorna dundrar och trumpeterna genljuder och tillsammans med den helige Ignatius välkomnas också du in i himmelriket av Kristus och jungfru Maria. Skälver det då inte till åtminstone lite i bröstet är du en sällsynt hårdhudad ateist. Eftersom det är besvärligt att flytta barockkyrkor från Rom finns Pozzo på Nationalmuseum bara representerad med sin traktat om perspektivfrågor. Men egentligen finns något liknande, om än i ett återhållet kammarmusikaliskt format, i minsta jakt- eller fruktstilleben såväl som i Francisco de Zurbaráns *Veronikas*

svetteduk.

1600-talet är en tid när den kända världen vidgas. Vetenskap och matematik, måleri – vilket alltså syns här – och filosofi revolutioneras. Tillvaron blir mer komplex och förunderlig än någonsin tidigare, full av märkliga fenomen, i takt med att metoderna för att utforska och skildra den förfinas.

Samtidigt är det en värld som fortfarande existerar under den stora glaskupan. Gud finns som en garant för att allt ändå hänger ihop. Döden är naturligtvis en mycket påtaglig realitet under denna tid, och det är konstnärerna de första att påminna om. Flugan finns alltid någonstans i målningen och går inte att vifta bort. Men där finns också löftet om... ja, en möjlig frälsning.

Där den nyare konsten med ett snett och ibland nihilistiskt leende visar hur våra sinnen bedrar oss och hur allt sannolikt är en tom illusion, skiner tillit och hopp och förtröstan igenom även i de mest bagatellartade lustifikationerna bland de äldre verken.

Vilket förstås varje 2000-talsmänniska bör inse är en illusion. Men det är likafullt en mycket vacker sådan.

Av Nils Forsberg

kulturen@expressen.se

Publicerad 14 okt 2008 09:29

Uppdaterad 14 okt 2008 09:40

URL till denna sidan

<http://www.expressen.se/kultur/konst/lura-ogat-fem-seklers-blandverk--nationalmuseum>